

**ÚMRTÍ DOC. RNDr. ZDEŇKA WEBERA, CSc.
(15. 4. 1932 – 24. 1. 2010)**

Moje seznámení se Zdeňkem Weberem proběhlo za zcela všedních okolností. Někdy začátkem 60. let minulého století jsme oba – začínající asistenti na vysoké škole, kteří právě založili vlastní rodinu – potřebovali byt. Na přidělení státního bytu nebylo ani pomyslení, to bylo vyhrazeno jen prominentům vládnoucího režimu, a tak jediná cesta vedla přes stavební bytové družstvo. Oba jsme vstoupili do Stavebního bytového družstva VUT Brno, ale i tam už byly pořadníky s dlouhou čekací lhůtou. Kdo se chtěl v pořadníku posunout výš, musel vzít funkci ve výboru družstva; i vzali jsme funkce a museli se přičiňovat. A tak jsme

se seznámili. RNDr. Zdeněk Weber pracoval na katedře fyziky Stavební fakulty VUT a v rámci její vědeckovýzkumné činnosti právě tehdy vyvinul magnetický indikátor na vyhledávání městských podzemních nekovových potrubí. Mluvili jsme o tom a Zdeněk dostal nápad, že by se tento indikátor mohl uplatnit i při odhalování archeologických objektů. Bylo to v době, kdy se moderní archeologické prospekční metody teprve vyvíjely, význam elektroodporových postupů se pouze tušil, a tak jsme se rozhodli, že to zkusíme. V roce 1967 jsme při začínajícím systematickém odkryvu v „Sutnách“ u Těšetic-Kyjovic narazili na hluboký neolitický hrotitý příkop a potřebovali jsme znát jeho průběh. O rondelech se tehdy ještě nic nevědělo, předpokládali jsme spíše, že půjde o součást opevnění celé osady podobně jako v Hlubokých Mašůvkách. Začalo se tedy s proměřováním kritické plochy Weberovým indikátorem; a on fungoval! Existuje k tomu i poměrně slušná dokumentace. Překvapením bylo, že příkop se stácel do celkem pravidelného kruhu. Potvrdilo se to následným plošným odkryvem i výškovým snímkováním z leteckého modelu. Indikátor se poté osvědčil také jinde, např. při lokalizaci původního místa hromosvodu Prokopa Diviše na faře v Příměticích na Znojemsku, při hledání pravěkých mohyl v Krumlovském lese apod.

Zdeněk Weber se narodil 15. dubna 1932 ve Vysokém Mýtě jako mladší ze dvou bratrů. Po předčasné smrti otce zůstala péče o výchovu obou synů matce, která se přes všechny potíže postarala o jejich řádnou výchovu a vzdělání. Po studii na Přírodovědecké fakultě tehdejší Univerzity J. E. Purkyně v Brně nastoupil Zdeněk, jak jsem se již zmínil, na katedru fyziky Stavební fakulty VUT, na níž

potom setrval až do odchodu do důchodu v roce 2000; i poté však s bývalým pracovištěm udržoval pravidelné spojení včetně výuky. Svoji družnou povahou a ochotou pomáhat patřil k velmi oblíbeným členům pracoviště. Rostl po stránce vědecké, svým výrazným řečnickým projevem a zaujetím pro věc se řadil k nejoblíbenějším kantorům. Absolvoval dlouhodobou stáž na leningradském vysokoškolském technickém institutu, kde také získal roku 1974 hodnost kandidáta věd. V roce 1988 se habilitoval pro obor aplikovaná fyzika a stal se docentem Stavební fakulty VUT v Brně. Od doby vyhledávání průběhu příkopu nepřestal nikdy spolupracovat s naší expedicí v Těšeticích-Kyjovicích, ať v terénu, v laboratoři, při teoretických výpočtech nebo experimentech. Postupně se stal organickým členem našeho pracovního týmu. Měl mnoho nápadů směřujících k zavedení exaktních postupů do archeologické praxe. Jako matematik znalý soudobé výpočetní techniky a jejích možností se podstatnou měrou zasloužil o přípravu „Numerického kódu moravské malované keramiky“ (UJEP Brno 1977). Při té příležitosti spolupracoval s tehdejší „čerstvou“ absolventkou studia prehistorie Eliškou Kazdovou, která se později stala jeho ženou. Věnoval se také astronomické orientaci a interpretaci nově odhaleného těšeticke-kyjovického rondelu, výpočtům pracovního nasazení budovatelů rondelu, spolupracoval s dalším absolventem Jaromírem Kovárníkem na experimentech s přípravou replik neolitické keramiky (intenzita a způsoby výpalu nádob, reparace nádob aj.) a na řadě dalších drobnějších akcí. Účinně se podílel rovněž na organizaci a průběhu všech komisionálních hodnocení výzkumů a domácích i mezinárodních konferencí, které jsme v souvislosti s odkryvy v „Sutnách“ pořádali. Spolupracoval však i s archeology, kteří nebyli součástí těšeticke-kyjovického týmu, byl ochoten pomoci komukoli, kdo o pomoc požádal. Nelze nepřipomenout, že se pokusil také – na základě fyzikálních expertíz – o nový výklad Wankelova legendárního nálezu v „Předsíni“ jeskyně Býčí skály. I když jeho teorie nebyla odborníky jednoznačně akceptována, doplnila spektrum dohadů kolem tohoto fenoménu o další možnost a potvrdila tím složitost této záhady.

Neměla by zůstat nezveřejněna archeologická bibliografie Zdeňka Webera, která čítá 17 položek:

O třetího rozměru v archeologii (K rekonstrukci palisádového opevnění dvorce na Pohansku u Břeclavi), SPFFBU E 14, 1969, 219–222.

Použití hledačů kovových předmětů v archeologii, Archeologické rozhledy XXII, 1970, 586–595.

Zjišťování průběhu neolitického příkopu pomocí indikátoru v Těšeticích-Kyjovicích, SPFFBU E 16, 1971, 67–74 (spolu s V. Vildomcem a V. Podborským).

Dílčí statistická analýza malované výzdoby střepového materiálu kultury s moravskou malovanou keramikou, SPFFBU E 18–19, 1973–1974, 81–93.

Der numerische Code der mährischen bemalten Keramik – seine Struktur und Anwendung, Sborník prací filosofické fakulty brněnské university E 20–21, 1975–1976, 91–100 (spolu s E. Kazdovou).

- Některé fyzikální parametry neolitické keramiky, SPFFBU E 20–21, 1975–1976, 249–255 (spolu s L. Šebelou).
- Numerický kód moravské malované keramiky. Problémy deskripce v archeologii. Brno 1977 (spolu s V. Podborským, E. Kazdovou a P. Košťáčkem).
- Miroslav Bareš – Milan Lička: K exaktnímu studiu staré keramiky. K otázkám vztahu vypíchané a lengyelské kultury. Sborník Národního muzea v Praze, řada A, sv. XXX, č. 3–4, Praha 1976, str. 137–240 (recenze), SPFFBU E 24, 1979, 136–137.
- Fyzikální aspekty nálezu z doby halštatské v Předsíni jeskyně Býčí skála u Habrůvky, okres Blansko. In: Němec, C. (ed.), Wanklův nález v Býčí skále ve světle nejnovějších objevů. Blansko 1984, 41–44 (srov. též diskusní příspěvek na s. 74–77).
- Zajímavý doklad technologie výroby neolitické keramiky z Těšetic-Kyjovic, okr. Znojmo, SPFFBU E 29, 1984, 232–235.
- Astronomická orientace rondelu z Těšetic-Kyjovic, okr. Znojmo, SPFFBU E 30, 1985, 23–39.
- Astronomische Orientierung des Rondells von Těšetice-Kyjovice. In: Internationales Symposium über die Lengyel-Kultur, Nové Vozokany 5.–9. November 1984. Nitra – Wien 1986, 313–322.
- Numerische Analyse der Parameter mittelpaläolithischer Industrien aus der Kůlna-Höhle. In: Valoch, K. et al., Die Erforschung der Kůlna-Höhle 1961–1976. Brno 1988, 287–293.
- Architektur der Lengyel-Rondelle im mittleren Donauraum (Befestigte neolithische und äneolithische Siedlungen und Plätze in Mitteleuropa), Jahresschrift für mitteldeutsche Vorgeschichte 73, 1990, 159–169 (spolu s E. Kazdovou).
- Gerhard Trnka: Studien zu mittelneolithischen Kreisgrabenanlagen, Wien 1991, 338 str. (recenze), SPFFBU E 37, 1992, 195–197 (spolu s E. Kazdovou).
- Statistická analýza archeologických dat. In: Macháček, J. (ed.), Počítačová podpora v archeologii. Brno 1997, 197–214.
- Michael Doneus: Die Keramik der mittelneolithischen Kreisgrabenanlagen von Kamegg, Niederösterreich. Ein Beitrag zur Chronologie der Stufe MOG I der Lengyel-Kultur (recenze), SPFFBU M 8–9, 2003–2004, 295–297 (spolu s E. Kazdovou).

* * *

Sám jsem po létech předal vedení výzkumu v „Sutnách“ u Těšetic-Kyjovic svým nástupcům a na lokalitu se již tak často nevracel. Tím se omezily i moje kontakty s docentem Weberem, který se na výzkumech podílel vlastně až do zákeřného onemocnění. To se začalo neodbytně hlásit od roku 2009 a prudce se zhoršilo před vánocemi. Smrt jej zastihla 24. ledna 2010. Poslední rozloučení s docentem RNDr. Zdeňkem Weberem, CSc., se konalo 1. února 2010 v brněnském krematoriu.

Vladimír Podborský

